

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL III

„Gazeta” iese în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate.
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se enumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiune, piața mare
Nr. 22, etajul I., pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dăruire în
casă: pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 5.

Brașov, 6 Vineri (18) Ianuarie

1889.

Din cauza sf. sărbătorii de mâne, diarul
nu va apăre până Sâmbătă seara.

1888—1889.

IV.

A doua putere mare latină, în-
rudită prin limbă și prin origine
cu ginta latină din răsăritul Eu-
ropei este Italia.

Odinioară când oștirile franceze
au sângerat pe câmpul de bătăie
pentru unitatea Italiei, esistau le-
găturii strinse de amiciție între a-
ceste două puteri apusane latine.
Astăzi nu mai este așa. Din con-
tră, în anul 1888 raporturile din-
tre guvernul italian și francesul
s'au înăsprit în mod foarte ingri-
jitor. Cabinetul Crispi unde nu-
mai a putut a combătut guver-
nul francesul, ér acesta i-a făcut
oposițiune în toate cestiunile cum
a fost cunoscuta cestiune a frun-
tariilor dela Monaco și Nizza, in-
cidentul supușilor francesi dela
Massauah, cestiunea încrătorilor
italiani din Francia ș. a.

Isvorul acestor neînțelegeri
este a se căuta mai cu semă în
atitudinea politică a cabinetului
Crispi, care s'a alăturat la „liga
de pace.”

Alianța Italiei cu Germania a
dat naștere mării antipatii ce
domnesce adî contra Italianilor
în Francia, care le impută ace-
tora că sunt nerecunoscători.

Tot politica esteriă este dér
hotărîtore adî și pentru raportu-
rile dintre națiunile latine dela
apus, totu ea a divizat pe Ita-
lienii în două tabere, în germano-
și franceso-fili. Pre când susții-
torii alianței triple cu ministrul
președinei Crispi în frunte, sunt
dușmanii declarați ai Francei, pe
atunci cei din oposițiune nu și as-
cund simpatiile lor pentru Fran-

cia și combatu cu înverșunare po-
litica cabinetului actual, acusan-
du-l, că prin alăturarea sa la
alianța triplă n'a adus țerii de-
cât numai pagubă prin înmul-
țirea sarcinelor militare, ce au
devenit aproape nesuportabile.

În Italia întelnim aceleași
curenturi opuse, ce le vedem ma-
nifestându-se, deși nu cu atâta pu-
tere, aproape în toate statele. Tote
se reduc la lupta dintre puterile
carî constituie tripla alianță: Ger-
mania, Austro-Ungaria și Italia
de-o parte și dintre Francia și
Rusia de altă parte.

Între toate puterile a documen-
tată Rusia în anul trecut cea
mai mare linisce. Și aici au fost
curenturi opuse, celu oficial și
celu neoficial, dér toate s'au echili-
brat prin voința puternicului Taru
astfel, că politica esteriă a Ru-
siei a înaintat numai cu pasu în-
cetă, evitându orî-ce conflicte.

Numai pe timpul, când se fă-
cea așa mare sgomotu pentru con-
centrările trupelor rusesci în Po-
lonia rusescă, presa rusescă ac-
centua mereu antagonismul dinte
Rusia și Austro-Ungaria; aseme-
na scria cu patimă în contra Austro-
Ungariei imediatu după visita îm-
păratului germanu la Petersburgu.

Agitațiunea presei în contra
Germaniei a încetat cu visita îm-
păratului Wilhelm și numai icî-
colo se iveau note discordante în
articulii foilor rusesci, cum s'a
întemplat cu ocaziunea împrumu-
tului rusesc.

Acțiunea diplomatică a Rusiei
în contra Bulgariei n'a avutu nici
o urmare primejdiosă. Provo-
carea Porții ca să intervină în a-
facerile Bulgariei a rămasu fără

efectu. Acum eară toate pară a
se fi liniștitu.

Acțiunea dinlăuntru a Rusiei
a fostu îndreptată cu deosebire
asupra provinciilor baltice. Gu-
vernulu rusu a impusu Germa-
nilor de aici limba și legile ru-
sesci.

În anul 1888 Rusia a serbatu
deschiderea întinsei căli ferate a
Asiei centrale până la Samarcand.
Aceasta operă este de mare în-
semnătate pentru că printr'ensă
Rusia cu timpul va puté străbate
până în Indii.

Guvernulu Angliei în anul tre-
cutu a întreprins multe espedi-
țiuni coloniale la granița Indielor,
în Birmania, Afganistanu etc.

În Europa guvernulu britanicu
a fostu ocupat mai vartosu cu
cestiunea irlandeză. Se pare că în
1888 s'au mai potolitu puțin pa-
siunile Irlandezilor, dér rēulu ce
cauzăz nemulțămirea lor nu s'a
delăturat și rana acēta a rămasu
deschisă.

În Turcia toate au rămasu ne-
schimbate. Acēta împărăția ve-
geteză numai. Din când în când
se mai îmbărbătează marea vizir
la câte-o protestare simplă, cum a
făcutu față cu guvernulu bulgaru,
când a confiscat calea ferată Be-
lova-Vacarel.

În Spania anul 1888 a adus
două crize ministeriale; cabinetulu
liberalu Sagasta s'a premenit și
a rămasu la putere. Și aici se
manifestă deși nu cu aceeași pu-
tere ca în Italia curentulu fran-
ceso-fil și germano-fil.

Rămâne acum să cunoșcem
și situațiunea micelor state în
1888 și mai ales ale celor din
Orientu între carî celu mai de

frunte este și rămâne regatul
romănu.

Conflictul dintre Anglia și Germania.

Afacerea Morier a înăsprit relații-
nile dintre Anglia și Germania, de când
contele Herbert Bismarck a refusat a
publica în „Nordd. Allg. Ztg.” desmin-
țirea ce o da Sir Morier foilor germane.
Amăriciunea e atât de mare în Anglia,
incât, decă contele Herbet Bismarck
s'ar duce adî în Anglia, n'ar fi primitu
în nici o casă, cum s'a esprimatu o per-
sonă însemnată către corepondentulu din
Londra alu foi „N. fr. Presse.” Rareori
o afacere putut amari opiniunea publică
din Anglia, întraga societate, întraga
pressă și poporul în toate părțile lui,
atât de multu ca afacerea Morier. Nu
atât acusațiunea adusă în contra unuia
din cei mai distinși și mai capabili di-
plomați ai Angliei, ci întregulu felu și
modu în care a tratat pressa oficioasă
germană afacerea, a umplut Anglia de
inuignățiune. Pressa germană, slăbită
în afirmările ei prin cotradoveđi, a că-
tat să și întindă învinuirile și asupra al-
toru persoane însemnate ale Angliei, vrēndu
a-le arăta ca „dușmani” ai Germaniei.
Celu mai micu incidentu neprevēdu
în Africa ostică ar puté duce dela rē-
boiulu de condeiu de până acum la con-
secințele de totu seriose, atât de mare
e amărăciunea Englesilor.

Unu manifestu alu lui Boulanger,

Pregătirile ce se facu atât
din partea republicanilor, câtu și
din partea boulangistilor pentru
apropiata alegere de deputat în
Parisu, suntu presemnele unei
lupte înverșunate. Candidatul re-
publican Jacques a adresat către
alegătoru unu apelu ce a pusu de
s'a lipitu pe zidurile Parisului. În
el erau și cuvintele: „Pas de Sedan!”

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

(2)

O di de poznă.

(Intēplare estrasă din albumulu meu.)

Pe când chelnērul raporta stăpā-
nului sēu despre cele întēplate, mă a-
șeđaiu comodū la cea dintēiu masa ce'mi
era în cale.

Ceruiu o cafea și, aprindēndu o țig-
gare, mă uitam cu plăcere la vērtejurile
cele făcea fumulū eșindū din gură. Cum
mă uitam așa, imi căđu cenușa pe pan-
talonii și când, voinđu să oștergū, pe ne-
vrute imi alunecă mâna pe la buzunaru.
Vērfulu degetelorū simțiră deodată punga,
inima'mi tresări, ér gāndu'mi sburā la
puținii bani ce'i aveam.

„Asta'i curatā poznă”, imi gādeamū
eu, „vrēi să scapi pe cineva din necazū
și dai tu de belea. Așa, mai uită-te altă-
dată după fete, cu galanteria sēu nu te
jocū; nu'i vorbă, i lucrū frumosū, dér
māncă multū.” Așa'mi diceamū, dér ce
folosū, înfruntările ce mi le făceamū
nu'mi mai puteau ajuta nimica, și de a-
ceea începui a mă gāndi și resgāndi
cum se potū scāpa fără rușine din acelu
locu.

Cum stamū și țeseamū la planuri,
deodată venii la o ideă, care mi-se parū
foarte bună. Spre stradā avea cafenēua

două ferestri. „Decă mă voi așeđa a-
colo”, gādeamū eu, „pōte voi vedē
pe vre-unu cunoscutū, care sē mă libe-
reze din închisōre.” Așa și făciui. Mă
așeđaiu la ferēstră și începui a căuta
după prietini și cunoscuți pe afară. Dēr
lucru naibii, când ai lipsă de ei, nu veđi
pe nici unulu, ér când nu ai lipsă de ei,
atunci vinū toți la tine. Am statū mult
acolo fără să se fi arătatū măcarū piciorū
de prietinu orî cunoscut.

Mă săturaiu sē totu privescū afară
și căutaiu o altă distracțiune. Luaiu
diarele, le rēfolii și cetii în toate până
mă cuprinse o fōme de cele flāmēnde, și
apoi lasū ca chi nū mai mare nu'i,
că că atunci când scii că nu ai bani. Unde
a mersū miia mērgă și suta, imi dīseiu și
ceruiu o cafea, apoi țigări, ba și unu
rachiu. Decă ar fi fostu numai acestea
de plătitū, atunci volāșū fi pututū libera
din arestulū meu voluntarū cu suma de
bani ce o avui, dér de! fata aceea cu
potca imi trāsese o dungă bună peste
socolatā cu cochetatū ei.

Bātu 12 ore, oșpeții se depārtarā
cu toții și în cafenea rămāseiu numai eu
și chelnērulū, care ne mai avēndu de lu-
cru, se răqimase de o mēsă și privea
când pe stradā afară, când la mine.

Situațiunea în care mă aflamū era
de nesuferitū. Mă puseiu érāși la pāndă.

De astădată fui mai norocosū, căci după
2 minute mă zări prietinelū meu Octa-
vianū, care tocmai trecea p'acolo.

„Servus copmatriote”, dīse elū întrāndū
în lāuntru. Bre, bre! după cum se vede,
trāsesci în adevēru căm dīua întēia alunii?
„D'apoi scii, cum putemū, scum-
pulū meu,” respunseiu eu.

„Așa e, așa e!” dīse elū în tonū glu-
mețū, „cine pōte oșe rōde, cine nu nici
carnemōle!” Și dīcēndū acestea își implāntă
mānilē în prājiturile ce steteau pe masă.
„Chelnēru! o cafea și întocmesce bi-
liardulū”, strigā elū cu vocea-i robustă,
de gādeai că a lui e cafenēua.

„Sunt māntuitū!” imi dīceamū eu.
„Asta are bani.

Glumindū unulu cu altulū începurāmū
a juca „caranbol” la biliardū. Gāndulū
meu inse sbura pe la alte lucruri și eramū
foarte distrasū, din contrā elū juca cu o
atențiune ne mai pomenită.

„Doușdec și nouă”, dīse elū într'unū
tārđiu. „Tu câte ai?”

„Doușdec și șēpte”, respunseiu.
„Ultima-triplē buzera”, dīse elū lo-
vindū cu tacul.

„Finis coronat opus” edāgā
Octavianū după ce făcū ultima, dér
cu tuș.

„Cu tușū nu merge”, protestai eu
nu primescū.

„Eu unulu am finitū”, respunse elū.
„Decă ai finitū, totu tu ai să plă-
tesci.

„Cum mai?” dīse elū. „Adecă tu
gāndesci...”

„Eu nu gāndescū nimica”, îi tăia-
eu vorba, „căci ceea ce ar fi să gāndescū
o sciu de multū, și la ceea ce sciu nui
trebuie sē mă mai gāndescū.

„Și adecă ce scii tu?”

„Ce sciu? sciu că n'am nici o para.”

„Asta o sciu și eu demultū despre
mine”, dīse Octavianū zimbindū.

„Mă; Mă; că prefăcutū mai ești!
adaugā elū; „când n'ășū sci!”

„Ce sē scii?”

„Că ai bani!”

„Etā Toma! na, pune degetulū tēu
pe punga mea și te convinge.”

„Și totu nu cređi!”

„De ce?”

Fiind-că tu ai primitū adî bani!

„Ecă, dec'ășū fi primitū bani așū avē.”

„Ei, lasā gluma la o parte și spune
dreptū: ai orî nu.”

„Nu!”

Atunci orî mă ține gazda ta pe mine
de prostū, orî a înebunitū ea. Dīce că
adî-diminēțā a fostu înpārțitorulū de scri-
sorū cu bani la tine și țī-a datū bani
„Mie? și eu la 8 ore nici nu mai eram
acasă.”

La acesta a răspuns generalul Boulanger printr'un manifest, în care țice:

Alegătorii ai Seinei! Așu fi lăsată nepăsător să se măture ofensările și clevețirile parlamentarilor scoși din fire în canalul, din care au eșit, dăr neputințioasă lor furie atacă chiar patria. Candidatul lor cutază a lăsa să se afișeze în departamentul Seinei rușinosul apelul către lășitate cu cuvintele: „Nici un Sedan!“ Sedanul avem să-l mulțămim ngligență guvernului și stricăcișelor expedițiunilor îndepărtate. Merită 6re ca să ne dăm atăta ostentă și să cheltuim atătea milioane pentru armată, căreia aparțin toți Francezii, pentru ca acela, care se numește candidatul republicei, să predică o pierdere pentru casul când vom fi atacați? *Francia nu mai are nevoie așu să se tēmă de Sedan, căci hotărât, voindu pacea, Francia se simte destul de tare a se apăra contra provocărilor ca și în contra ori-cărui asalt, cu care o-ar amenința cineva; contrarii noștri au ajuns la acest grad de înjosire, d'a exploata invasiunea streină! Alegătorii! Noi scim mai bine decât ei, ce ne costă Sedanul. Unde a fost în timpul războiului candidatul, care aruncă armatei noastre cea mai mare ofensă? În Champigny nu l'am văzută nici între luptători, nici între răniți. Alții și-au făcut datoria, așa precum și-o vor face încă odată, decât ar fi necesar, d'a apăra patria, dăr tocmai pentru a evita un nou Sedan voindu să dedicăm apărării și bunăstării țerei comorile ce au fost risipite în gospodăria cea scandalosă a favoriților. Trăescă Francia! Trăescă Republica!*

Șeful antisemiților Mr. Drumont a declarat, că va vota pentru Boulanger și ca motivu aduce, între altele, că Ferry a fost un agent al lui Bismarck și că, când e vorba d'a merge contra Germaniei, toți Francesii trebuie să fiă una.

SCIRILE DILEI.

Ședință publică. Societatea de lectură a studenților dela școlile române gr. or. din Brașov va da o ședință publică în 8 Ianuarie 1889 în onora Ilustrității Sale Domnului Ioni Popasu, episcopu al Caransebeșului, cu următoarea programă: 1. „Deschiderea“ prin președintele Societății N. Pilția, profesor. 2. „Egiptenii cei vechi“, disertațiune de G. Morozianu, elevu în cl. III comer-

cială. 3. „Sultanul Murad Ghazi și Bekri Mustafa“, poesiă de V. Alexandri, declamată de octavanul G. Iuga. 4. „Mândruțu dela munte“, coru. 5. „Controlul dela munte“, coru. 6. „Care a fost mai mare, Gaiu Iuliu Cesaru, beliducele romanu?“ susținută de octavanul N. Puicanu; séu b) „Stefanu cel Mare, principele Moldovei?“ susținută de octavanul Ionu Enescu. 6. „Erna“, coru. 7. „Românele în istorie“, disertațiune de octavanul Ionu Popoviciu. 8. O piesă de violină executată cu acompaniamentu de pianu. 9. „Răsunarea șocilor“, poesiă de Gr. Alexandrescu declamată de octavanul Aureliu Danciu. 10. „Marșul“, cântărelor. La această ședință publică se invită cu totă onora. Inceputul la 7 ore séra precisu! Oferte marinimose sunt primite cu mulțămim. Producțiunea această s'a ținută în toți anii în presăra Sântului Ionu Botezătorulu; în anul acesta însă s'a amănătu pe Dominecă în 8 Ianuarie din cauza unei indispozițiuni a președintelui Societății.

Atelieru de maghiarizare. În Mișcolțu s'a constituit un comitetu pentru maghiarizarea numelor. Acestu comitetu a adresat un apelu către Evreii din comitatul Borsod și din orașul Mișcolțu, prin care sunt provocați ca să se silască a fi Maghiari și în ceea ce privește numele. Hei-vei!

Doctoratu'n dreptu. Facultatea de dreptu din București va fi autorizată în anul viitoru școlar a elibera diplome de doctoratu. Se scie, că până așu ea nu putea să libereze decât diplome de licență. Se vor mai înființa deci trei catedre, menite a completa cele ce se ceru în streinătate pentru a obține diploma de doctoru în dreptu.

Seminaru arșu. În Huși a arșu o parte din seminaru. Ancheta începută a descoperit, că foculu a fost pus în adinsu. Procurorul însărcinat cu ancheta a ordonat arestarea a trei persoane bănuite.

Demonstrațiunilor în contra legii militare.

Studenții universitari din Budapesta au ținut în două zile de rând adunări, ca să se dezbate asupra formei în care ar fi să insceneze demonstrațiunilor în contra legii militare. S'a hotărât convocarea unei adunări generale la care să ia parte toți tinerii din Budapesta obligați la serviciulu militar, și să protesteze în contra dispozițiunilor în-

prite ale legii militare. O deputațiune de studenți se duse la rectorulu Klingler, ca să-l rōge a permite ținerea unei adunări de studenți în edificiulu universității. Rectorulu declară, că e gata a da permisiune, decât cei cari întocmesc adunarea iau îndatorirea d'a eschide orice discuțiune ori demonstrațiune politică.

Mai departe studenții au intențiunea să facă unu conductu cu tōrțe deputaților conte Albert Apponyi, Iuliu Horvath, Gabriel Ugron și Thaly, ca onore adusă pentru atitudinea lor față cu legea militară. O deputațiune de studenți se duse în clubulu partidului independent, ca să facă cunoscutu membrilor acestuia, ce intențiunilor au studenții.

Desbaterile asupra legii militare.

În camera deputaților din Pesta se dezbate asupra legii militare, precum am arătat într'unul din numerile trecute.

Raportorul Munnich accentuă necesitatea d'a se spori armata Austro-Ungariei și d'a se desvolta ca a Germaniei, pentru ca monarchia să fiă unu aliatu demn. Interesulu singuraticulu trebuie subordinat interesulu statulu. Dispozițiunile principale ale legii sunt recrutarea în anul 21 de etate, ér nu în alu 20 lea, deorece după esperiențele de până acum s'a constatat, că tinerii cu 20 de ani de etate nu sunt destulu de desvoltați. Paragraful 14 stabilește în cifre fixe contingentulu anualu de recruți, făcându pe viitoru posibilu să se ridice de faptu efectivulu de războiu la 800,000 omeni. Organizarea rezervei de întregire e dispozițiunea cea mai importantă a legii, ajungându la valore serviciulu obligat generalu, deorece era necorect, ca cei cari trag sorți mai mari, să fiă de totu scutiți de serviciulu militar. Prin acesta se aduce și glōtelor o ușurare. Dispozițiunile privitoare la voluntarii pe unu anu sunt mai aspre, nu-i vorba, dăr anul alu doilea ilu servesc numai acei voluntari, cari nu și împlinesc datorița. Ce privește limba, câtă vreme există dispozițiunile § 11, art. de lege 12 din 1867 și limba de comandă în armata comună e cea germană; trebuie să se cêră necondiționat dela oficeri, ca să scie într'o măsură orecare limba germană. Înăspririle pentru voluntarii sunt bune, fiindu că după organizarea actuală a puterii armate, în casu de războiu s'ar puté ivi o fatală lipsă de oficeri. Recomandă proiectulu de lege spre primire.

Ministrulu de honveți Fejervary luă cuvântulu pentru a susține proiectulu.

Desvoltarea extensivă și intensivă a puterii armate e necesară, ca monarchia să aibă o puternică garanția, că valorile din afară se vor sparge de stâncă puterii militare; ér alianța câștiga în valōre, e mai multă căutată. Decă monarchia s'a alăturat la alianța triplă, a făcutu în interesulu păcii, dăr adevăratu e că „decă vrei pace, să pregătesci războiulu“, pentru ca să poți înfrunta nișintele de a turbura pacea. Căci deși momentanu se pōte constata în modu îmbucurătoru unu curentu mai liniștit, din nenorocire în Europa e adunată pre multă materie esplosivă, decât ca să nu ne temem de o neașteptată isbucnire a pericolulu. Deci trebuie să fim gata pentru ori-ce eventualitate, să ținem prafulu de pușcă uscatu.

Ministrulu Csaky, răspundendu deputatulu Bolgar, care i-a imputat că nu apără, față cu legea militară, interesele culturale ce-i sunt încredințate și a făcutu amintire și de ordinațiunea privitoare la limba germană, dișe că legea militară o primesce în tōte amăruntel, pentru că siguranța statulu e superiōră interesulu culturalu. Statulu trebuie înteu să și asigure existența, apoi să și vadă de interesele culturale. Cu voluntarii bine s'a făcutu, ca în timpul serviciulu militar să nu cerceteze și școlă. Esperiența a dovedit, că nu și potu îndeplini datoria în nici o privință. Unele favoruri li-se vor face pe câtă cu puțință va fi.

Ce privește ordinațiunea în privința limbei germane, legea școlor medii din 1883 pune limba germană în rândul obiectelor de învățămētū obligate. Pentru unu omu cultu e necondiționat necesaru ca să cunoscă și o limbă străină viiă. Așa Francia a introdus ca obligatōre limba germană în școlē, și Germania a introdus limba francesă. Dăr noi nu nu numai că comunicăm în limba germană cu cealaltă jumătate a monarchiei, ci cultura germană e și mai apropiată culturei unguresc. Și apoi decât s'a admis odată limba germană ca obligatōre, atunci să se și nvețe cum se cade. Rapōrtele despre ultimele esamene de maturitate constat, că elevii nici în vorbire nici în scris nu pricepu cum se cuvine limba germană.

Eu însu'mi m'am convinsu în persoană, că réu se nvață limba germană, și așa a trebuit să iau măsuru de îndreptare. La acușățiunea de germanizare, nu răspund, căci nu mă simt lovit; eu executu ce a dispus legislativa din 1883. După convingerea mea, Ungurulu bunu devine numai Unguru mai bunu.

„Așa, acum sciu totu! și tu ești bătutu la capu!“ dișe Octavian ridēndu, când scii că ai să capeți bani, fugi de acasă“

„Ei! Ei! băiete, când ai scii și tu că așu e anul nou Nemților atunci...“

„Astădu?“ mă întrerupse elu, bine'mi pare c'am scăpatu“.

„Și eu am scăpatu, dăr să veđi cum“.

„Și istorisi tōtă întâmplarea.“

„Galantoni și calicu!“ dișe elu după ce terminai istoria. „Dăr ce a fostu a trecut, să vedem ce va fi?“

„Decă dișu, că m'a căutat împărțitorulu de scrisori, atunci nu rămâne alta de făcut decât ca unulu din noi să se ducă să-l caute, și tu ești mai potrivit pentru asta, pentru-că cunosc tōte ungheturile și ești iute de picioru.“

Bine, într'o jumătate de oră sunt aci cu banii, adă legitimațiunea“.

Și dându-i o ișluă, pālăria și dispăru.

Ce felu de cugete imi trecu după aceea prin minte nu mai sciu, destul că după o jumătate de oră prietinelu meu intră abia răsufându.

„Să mă ferescă Dumneđu de asteliu de vânător, numai potu nici răsufu“, dișe elu și pufându se lăsă cu greutate pe scaunulu de lângă mine.

„Nu-i nimic, numai sênătosu să fi“, dișe eu voiosu, că aveam acum bani.

„Și tu altă-dată mai negalant și mai cuminte“, replică elu în tonulu lui glumețu.

Vă puteți închipui ușurarea ce am simțit după ce plăti întregu contulu.

Eșirăm și ne îndreptăram spre hotelulu, unde prândiam.

Abia intrăram, când de-odată veni la mine un băiat și mi dădu o scrisore. Curiosu o desfăcu, căutai după subscriere, dăr nu aflai nimic. Ceti scrisorea cu atențiune și apoi o dădu prietinelu meu, ca o cetescă și elu.

Tuși odată și apoi ceti, așa ca să potu așu și eu, următoarele rânduri scrise în limba germană:

„Stimate Domnule! Am aflat, că ești Român și te invidiez pentru dulcea și frumoasă limbă ce o vorbești. Am trăit multe și plăcute zile în mijlocul poporulu D-tale și eram fericit, că mă puteam înțelege cu prietini mei Români românesce. De atunci sunt 15 ani și cu mare părere de réu îți spun, că am uitat mai totu ce șciam atunci. Ceea ce am pierdut eu, doresc însă să câștig în mare măsură urmașii mei.“

„Am o fetiță, stimată d-le, pe care aș dori să o audu pronunțându câtă de puțin limba românescă. Te rog dăr a te osteni până la mine, ca să ne înțelegem. Scusă-mă, că nu îți-am adresat scrisorea acasă, deorece nu sciu unde locuiesc, ér fetița mea fiindu informată de hotelierulu, prietinelu meu, că D-ta prân-

desci la densusu, am cređutu că mai siguru te voru afla șirurile mele acolo.“

În speranță, că vei veni, te așteptu. Papagenogasse Nr. 11. Th. 16.

„Subscrierea i-a rămas în penă, séu trebuie să fie unu omu forte șgărcit“, dișe prietinelu meu după ce fini. „În ori ce casu, tu trebuie să te duci“, adăgă, elu, și încă punctu la 7 ore, ca să arăți D-lui, că Românulu nu numai că vorbește frumos, ci că e și punctual și omu de cuvētū.“

„Bre! Bre! da mare Român mai ești de când îți-au detras Ungurii din Pesta stipendiulu“, dișe eu zimbindu.

„Și mă voi face și mai mare când voi da și fiiloru tēi stipendiū să studieze în streinătate“, adăgă elu glumindu.

„Vom vedea, vom vedea“, răspunse eu și dându-ne mâile ne despărțirăm.

Ajungându acasă, mă aședai pe canapea, cugetându la tōte întâmplările din acea di. Când veneam cu gândulu la scrisore, mă întrebam mereu, că cine să mi-o fi scris și pentru ce nu s'a scrisis. În fine ostenit de a mai pândi la deslegarea astei enigme, adormii. Când mă deșteptai erau 6 1/2 ore séra, Sării în sus, mă uitai de vre-o câteva ori la orologiu să mă convingu, decât nu am întârziat. Eram în neas-

tămpăru. Întręa cestiune mi se părea ca unu ce misterios de care trebuie să mă feresc și de vre-o câteva ori era p'aci p'aci să mă decid să nu mergu, dăr mereu imi aduceam aminte de vorbele pline de ambițiune ale prietinelu meu.

În sfirșitu trecu și cele 25 de minute. Mă uitai încă odată la adresă și eșii. Nrulu 11 era peste drumu de locuința mea. Intrai în curte, urcai treptele și ajunseu în primul etagiu la ușa cu Nrulu 16. Aci mă oprii. Nu sciam ce să facu în nedumerirea mea: să intru ori nu?

„Poftiți numai înlăuntru“, imi dișe unu servitor bătrănu, care venea spre mine. „D-nulu vă așteptă.“

Ca să mă retragu, era pré târđiu acum. Fie-care muschiu alu corpulu imi tremura în momentul când pusei mâna pe cleșnița ușii; dăr intrai.

Unu salonu pré frumosu întocmit și cu unu deosebitu gustu esteticu mi-se înfățișă ochiloru. Mobila de catifea cusută cu firu de aur, în mijlocu mesei acoperită cu o pânzatură verde brodată cu mătase de diferite color și lumina intensivă a policandruului, ale cărui rađe se reflectau puternicu din obiectele cele scumpe și strălucitoare, imi dară să înțelegu, că mă aflam într'unu salonu alu

dacă n'ntelege și nemțesce, căci mai bune și mai mari servicii p'nte face culturai naționale unguresci, decât pricepe și nemțesce, decât decât nu scie această limbă. Politica de „Nix daitisch“ mai putea fi motivată atunci, când era vorba de apărarea, ba chiar recăștigarea neatârării naționale unguresci, d'ér nu mai e justificată ađi.

Intemplări diferite.

Preotul jăfuit. Nisce paseri de nopte intrară în casa preotului romano-catolic din Hajos, pe când acesta dormea. Din cutia mesei de scris i furară banii, pe preotul îl legară de pat, ér gura i-o astupară cu un ștergar, pentru ca să nu p'ntă striga.

Conte dispărut. Judele investigator ală tribunalului din Timișoara a cerut pe cale telegrafică dela gendarmeria descrierea contelui Logothetti, care a dispărut fără veste. Nu se scie încă pentru ce este urmărit de tribunal.

Din comitatul Bistrița-Năsăud.

În 11 Ianuarie n. s'a ținut adunarea comitetului administrativ ală comitatului Bistrița-Năsăud. Un membru ală comitetului, cu numele Löw György, despre care diarele unguresci spun că ar fi sas, salută pe fișpanul Banffy-pașa prin o vorbire lungă și plină de servilism, dând esresiune dorinței, ca, „binecuvântata activitate a fișpanului să fiă în acest an încă și mai mare și și mai cu mari succese ca până acum.“

Inspectorul de școle dr. Iuliu Havas (alias Berger) raportază, că cu mare greutate, după multe stăruiți pe la autoritățile confesionale și după repețite raporte făcute pe la ministeriu i-a succedat a da afară din posturile lor pe unii dintre învățătorii necualificați; se plânge însă, că în locul acestor învățătorii necualificați s'au aplicat alți învățătorii érași necualificați, așa că din nou a trebuit să-și începă activitatea sa de prigonire contra acelor învățătorii, despre cari pe căi laterale a putut afla, că n'au diploma de calificățiune.

Pentru ca inspectorul să p'ntă avé date sigure despre aceea, decât noii învățătorii au ori nu diploma de calificățiune, inspectorul propuse în adunarea administrativă a comitatului, ca să se ordone primăriilor comunale, ca să nu permită noilor învățătorii a-și începe activitatea lor, până când nu-și vor arăta mai întâi diplomele de cua-

lificațiune. Propunerea acesta n'a fost primită, d'ér s'a adus la concludă propunerea preotului luteran din Bistrița, Budaker Gottlieb, în sensul căreia senatelor școlare confesionale li s'a impus ca imediat să raporteze despre ori-ce schimbare a învățătorilor.

După aducerea acestui concludă abia trecură câteva săptămâni și étă că inspectorul se plânse în adunarea comitatensă, că tocmai la o școlă săsescă din Bistrița, aflătoare sub presiulă preotului Budaker, s'a aplicat un învățător nou, fără ca despre acesta să se fi raportat. Pe basa hotărâri aduse la propunerea lui Budaker, inspectorul propuse acum să se pedepsescă preotul Budaker cu 10 fl. pentru neglijență. Propunerea s'a primită. Preotul însă a insinuată recurs și în favorul lui a recurat la ministeriu și autoritatea lui episcopescă, d'icendă, că autoritatea civilă n'are dreptul de a pedepsi pe preot.

Ministrul Csaky însă, prin rezoluțiunea sa de dto 29 Decemvre 1888, respingendă recursul aprobă hotărârea susă amintită a comitetului administrativ, rămânendă pe viitor, ca senatele școlare în timp de 8 zile să fiă îndatorate a raporta primăriilor respective comunale ori ce schimbare a învățătorilor, ér primăriile să fiă asemenea în timp de 8 zile îndatorate a raporta despre acesta inspectorului școlar unguresc.

Se ceruse încă mai'nainte prin o petițiune iscălită de 72 de inși, ca în comuna Iaadă (parochia română gr. or.) să mijlocescă comitetul administrativ înființarea unei școle comunale. Comitetul a hotărît, ca în privința acesta să se ceră declarațiunea comunei. La acesta locuitorii comunei au declarat, că cei 72 de petiționași au fost smintiți când au cerut înființarea susă școlei comunale. La propunerea inspectorului Havas, afacerea s'a predată respectivei primării comunale cu însărcinarea, ca să cerceteze decât e cu putință ca cei 72 de „omeni inteligenți“ să fi fost smintiți când au iscălit cererea pentru înființarea școlei comunale.

Raportorul economic ală comitatului raportă, că a vizitată t'ote școlile de lemn ale comitatului și peacelea le-a aflat într'o stare foarte slabă. După el numai 5 dintre școlile de lemn ale comitatului s'ar puté dice, că sunt bune 12 mai poté trece 19 sunt defectuose, ér 38 foarte rele.

O rectificare.

Domnule Redactor! Scusați-mă că mi permită a vă atrage atențiunea asupra unei erori ce s'a străcurat în „Gazeta“ No 286 din 30 Decemvre la articolul din Camerile Române. La indignate e numele Al. Dogărescu, în loc de George I. Dogărescu. Erora n'a putut proveni decât de acolo, că și diarele din România au publicat numele greșit. Aș fi lăsat și eu să rămână erora, d'ér un lucru m'a silit a vi-o arăta. Anume cu ocaziunea liberării actului meu de emigrare, mi-s'au cerut actele copiilor ce i am, făcendă-mi-se cunoscut, că fără ele nu mi-se liberază actul de emigrare. Am trebuit să le trimită deci la autoritățile competente unguresci, de unde ca Român, așteptam să fiu cât mai curendă liberat de sub cetățenia ungurescă. După ce am trimis documentele copiilor mei, mi-s'a mai făcut încă o întrebare, adevă decât stăruesc în cererea mea sau nu, și acesta au făcut pentru-că actele copiilor mei erau în număr de 7 și toți făcăi (feciori) vorba Românului: *Sépte licé*. Li-am răspuns, că stăruesc în cererea mea și rog cât mai curendă să mi-se libereze actul de emigrare, ce mi-l'au și trimis cu mare greutate.

Pentru aceea nu voesc ca să imi fie numele ne adevărat în respectabila D-vostă „Gazeta Transilvaniei“, care după cum vedă de astăzi înainte are să fie cetită de toți, de cel din palate răsfățate cât și de cel din modestele Colibe.

Vă rog a primi stima și respectul ce vă conservă.

Predeală, 2 Ianuarie 1889.

George I. Dogărescu.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.“

(Serviciul biurolui de coresp. din Pesta)

Budapesta, 17 Ianuarie. Partidul liberal a primit unanim, afară de Iul. Horvath, paragraful 14 ală legii militare, după ce ministrul Tisza a pus încă odată forte hotărîtă cestiunea de cabinet. Partidul a votat șeful cabinetului deplină încredere.

Foia oficială publică încă alte ordinațiuni ale ministrului de finanțe privitoare la conversiunea obligățiunilor ipotecare rurale (de desărcinare a pământului), mai de parte numirea Episcopului de Bacă, Petrovici, ca administrator ală patriarhiei de Carloviți.

Berlin, 17 Ianuarie. Din publicarea documentelor privitoare la procesul Geffken rezultă, că estrasul memorială a fost din memoriul ce i-l'a predat în 1887 prințul de coronă, mai de parte, că proclamațiunea lui Friderici „Cătră poporul meu“ a fost com-

pusă încă în 1885 de cătră Geffken, când împăratul Vilhelm avea atacuri de adenci leșinuri.

DIVERSE.

Din viața lui Mommsen. Bătrânul și marele istoric german este și distrat și om de spirit, și dușmanul marelui cancelar. Acum cățva ani corpul profesoral era invitat la o paradă împărătescă. Mommsen apare în mijlocul tuturor cu mantia oficială pusă pe dos; e probabil, că se gândia la vr'un document. Unul din colegii săi, rîzind, îi atrage atenția asupra noului mod d'a 'și pune mantia. Mommsen își întorse mantia și d'ise vesel: — Nu sunt eu de vină, ci marele cancelar, care a întros într'ega lume pe dos.

Cursul pieței Brașov

din 17 Ianuarie st. n. 1889.

Bancnote românesce	Cump.	9.22	Vend.	9.24
Argintă românescă	-	9.10	-	9.15
Napoleon-d'or	-	9.52	-	9.55
Lire turcesce	-	10.80	-	10.88
Imperial	-	9.80	-	9.88
Galben	-	5.60	-	5.65
Scris. fonc. „Albina“ 6%	-	101.—	-	—
„ „ „ 5%	-	98.—	-	98.50
Ruble rusce	-	126.—	-	127.—
Discontul	-	6 1/2—8%	-	pe an.

Cursul la bursa de Viena

din 16 Ianuarie st. n. 1889.

Renta de aur 4%	-	101.35
Renta de hărtă 5%	-	93.70
Imprumutul căilor ferate ungare	-	144.60
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (1-ma emisiune)	-	99.—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (2-a emisiune)	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostă ungare (3-a emisiune)	-	116.70
Bonuri rurale ungare	-	104.50
Bonuri cu clasa de sortare	-	104.50
Bonuri rurale Banat-Timiș	-	104.25
Bonuri cu cl. de sortare	-	104.25
Bonuri rurale transilvane	-	104.50
Bonuri croato-slavone	-	104.—
Despăgubirea pentru dijma de vină unguresc	-	99.60
Imprumutul cu premiul unguresc	-	131.50
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	-	125.75
Renta de hărtă austriacă	-	52.45
Renta de argint austriacă	-	83.10
Renta de aur austriacă	-	111.65
Losuri din 1860	-	141.90
Acțiunile băncii austro-ungare	-	833.—
Acțiunile băncii de credit ungar.	-	312.75
Acțiunile băncii de credit austr.	-	311.90
Galbeni împărătesci	-	5.68
Napoleon-d'or	-	9.53 1/2
Mărci 100 împ. germane	-	59.12 1/2
Londra 10 Livres sterlinge	-	120.65

Editor și Redactor responsabil:

Dr. Aurel Mureșianu.

vreunei familii foarte avute.

Nu avuiu timp ca să mă cuget la t'ote acestea, căci un bărbat cărunt, d'ér încă drept, și cu o înfățișare impunătoare, se îndreptă spre mine și cu un zîmbet, ce stă bine la bătrani, mă pofți, într'un dialect curat vinez, să șed. Mă aședai pe fotoliu, ér el în față în față pe canapea.

„Ai primit scrisoarea mea și îți mulțamesc, că ai avut bună-voință a te osteni până la mine.

„Am făcut cu plăcere acesta, D-lă meu“, i răspuse eu modest.

„Cu atât mai mult trebuie să îți mulțamesc, fiind și scrisoarea fără subsciere“, adogă el și d'icendă acestea sună un clopoșel, ce se afla pe mesă. Un servitor apăr. „Rea se vină în-coce“, ordonă bătrânul.

După două minute se deschise ușa éră. Fata, pe care o scăpasem de belea în aceeași di, sta aievea înaintea mea. Simțiam cum imi ardeau obraji și devenii cam confus. Bătrânul bagsemă observase buimăcăla mea și voia să mă scape.

„Rea! aci e profesorul tău, vino și îți îl recomandă.

„Îl cunosc tată, răspuse Rea. „Cum? tu... îl cunosc?“ îngână bătrânul.

„Da“, d'ise Rea, și decât vrei, să-ți spun și de unde, vino cu mine“. Și luându-l de mână îl conduse la ferăstră.

„Veți cele 2 ferestre?“ d'ise ea arătandă cu mână la casa de preste drum, „acolo locuesce profesorul și mântuitorul meu.

„Ce mântuitor? Visez? d'ise bătrânul înholbândă ochii la ea.

Rea însă nu răspuse nimic și suzidendă se duse la ferăstră și privea afară.

Bietul tată ferbea de emoțiune, sudori îi curgeau pe fruntea cea încrăpă. Cine scie ce felu de gânduri îi treceau prin cap. În fine se apropiă de mine și într'un ton rugător mă întrebă, decât cunosc pe Rea, și de unde.

Gura mi-se deschise pe nevrute, d'ér tocmai atunci se întorse Rea dela ferăstră și punendă degetul pe buze imi făcă semn să tac. Tăcui d'éră și dădui din umeri.

Eu și Rea ne uitam unul la altul și cum ne uitam, pufnirăm amândoi de ris.

Bătrânul stete în loc, nu scia ce să credă.

D'ér Rea nu-lă lăsă mult timp în nedumerire, ci îi istorisi din fir în p'ru

nenorocirea din colțul cafenelei. Apoi după ce fini imi întinse mâna și mi mulțami.

Un risu cu hohotu resună în salon. Bătrânul nu se mai putea opri și i d'eteră lacrimile. așa de cu inimă ridea.

La atata sgomot veni și d'omna casei, ce fusese până acuma ocupată prin bucătăria, și când auđi și ea de ciudata întemplană, pufni și ea de ris.

„Ei, veți nevastă“, d'icea bătrânul mai târziu, „acum scii de ce o apucase pe Rea dorul de limba românescă!“

„D'ér ea de unde scie, că domnul e român.“

„Lucru cel mai simplu“, d'ise Rea amestecandă-se în vorbă. „D-lui ne e vecin, în t'ote zilele îl vedă seu la ferăstră, seu mergendă la prând. Indată după ce mi-s'a întemplată buclucul de ađi dimineța, m'am cugetat la modul de a'i mulțami. M'am informat dela hotelierul H. cine e și ce e d-lă, și apoi l'am rugat pe tata să facă aceea ce a făcut. Numai așa mi-a fost posibil să i mulțamesc!“ d'ise ea și eși.

După vre-o câteva minute veni éră. Apropiindu-se de mine imi arăta un carton.

„A, îl cunosc!“ d'ise eu amintindu-mi descoperirea ce o făcusem de

dimineța. „Îți mulțamesc pentru gratulațiune și mai ales, că ea m'a scăpat de o mare belea, adogai eu.

„Cum așa?“ resună curios deodată din trei gur.

„Ecă așa“, răspuse eu și le istorisi aventurile mele din acea di.

„Bravo! Bravo!“ strigă bătrânul voios, „așa ceva nu s'a mai întemplat și rideam cu toți, de credei că nu mai are sfârșit risul.“

Tatăl, mama și ficia fură atât de amicali, încât cu t'ote că adusei o mulțime de motive, că nu mai pot rămâne, fui silit să iau parte și la cină. Am rămas și nu mi-a părut rău căci mi-am petrecut atât de bine, încât cu dreptă cuvânt pot spune că așa s'era plăcută ca aceea rară voiu mai avé. Pe la 11 ore m'am depărtat.

„Mai vino pe la noi“, d'ise bătrânul, „pote totă va învăța Rea ceva românesce.“

„Altă-dată se nu te mai uiț după nimeni“ adogă Rea.

„Nu! Nu!“ răspuse eu și mă depărtai.

„Acasă, aședat pe un scaun, mă cugetai multă vreme la într'ega comediă din acea di, până ce adormi.

A. P. Raul.

